

Postup spracovania prepravného poriadku pre IDS v regióne Východného Slovenska

Procedure for transport rules processing for ITS in the region of Eastern Slovakia

MILOŠ POLIAK, PETER VARJAN

Abstract

The paper deals with an issue of a proposal for uniform transport rules for ITS in the region of Eastern Slovakia. The first part of the paper analyses the requirements of legal regulations applicable in the Slovak Republic. The next part analyses existing transport rules of the operators providing transport services in the region. The proposal for transport rules is also based on the analysis of functioning transport rules for ITS abroad. In the end of the paper, there is provided the way of taking over the transport rules by the operators integrated in ITS.

Keywords: transport regulations, integration, public transport, optimization

1 Úvod

Prepravný poriadok predstavuje súčasť verejného návrhu na uzatvorenie prepravnej zmluvy, to znamená obsahuje obchodné podmienky dopravcu potrebné na uzatvorenie prepravnej zmluvy. Po uzatvorení prepravnej zmluvy je prepravný poriadok súčasťou uzatvorenej prepravnej zmluvy. Na prepravný poriadok stanovujú požiadavky právne predpisy SR, podľa ktorých, ak dopravca sám alebo spoločne s iným dopravcom prevádzkuje pravidelnú dopravu ako súčasť integrovaného dopravného systému alebo ako súčasť mestského dopravného systému, môže mať jeden prepravný poriadok pre celý dopravný systém. Z hľadiska cestujúceho je pri uzatváraní prepravnej zmluvy v rámci IDS nevyhnutné využívať jeden prepravný poriadok v rámci celého systému integrovanej dopravy. Pri uplatnení jedného prepravného poriadku má cestujúci rovnaké práva a povinnosti definované jedným dokumentom bez ohľadu na to, ktorým druhom dopravy sa prepravuje, prípadne bez ohľadu na to, ktorý dopravca zapojený do systému prevádzkuje dopravný prostriedok využitý cestujúcim. Z uvedeného dôvodu cieľom tohto príspevku je spracovať návrh postupu spracovania spoločného prepravného poriadku pre IDS v regióne Východného Slovenska.

2 Analýza požiadaviek právnej úpravy vo vzťahu k prepravnému poriadku

Na prepravný poriadok IDS v regióne Východného Slovenska stanovujú požiadavky jednak priamo vykonateľné predpisy EÚ a jednak je to národné právo SR. V prípade predpisov EÚ ide najmä o:

- nariadenie (ES) č. 1371/2007 o právach a povinnostiach cestujúcich v železničnej preprave,
- nariadenie (ES) č. 181/2011 o právach cestujúcich v autobusovej a autokarovej doprave

Národné právo stanovuje požiadavky najmä predpismi:

- zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 514/2009 Z. z. o doprave na dráhach v znení neskorších predpisov,

- zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

Na základe analýzy požiadaviek právnych predpisov je možné konštatovať, že pri integrácii mestskej hromadnej dopravy, prímestskej autobusovej dopravy a regionálnej železničnej dopravy neexistujú z hľadiska požiadaviek právnych predpisov prekážky na vypracovanie jednotného prepravného poriadku v IDS v regióne Východného Slovenska. Práva a povinnosti zmluvných strán, to znamená dopravcu a prepravcu podľa zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave sú porovnateľné s požiadavkami zákona č. 514/2009 Z. z. o doprave na dráhach, ktorý stanovuje požiadavky pri prevádzkovaní železničnej dopravy, prípadne v mestskej doprave pri prevádzkovaní električkovej a trolejbusovej dopravy.

3 Analýza existujúcich prepravných poriadkov dopravcov

Pri návrhu jednotného prepravného poriadku je potrebné vychádzať z existujúcich prepravných poriadkov dopravcov, ktorí vykonávajú dopravnú obsluhu v regióne Východného Slovenska. Analýza prepravných poriadkov bola spracovaná za nasledujúce prepravné poriadky dopravcov:

- železničná doprava:
  - ZSSK Slovensko, a. s.
- prímestská autobusová doprava:
  - eurobus, a. s.
  - Arriva Michalovce, a. s.
  - SAD Prešov, a. s.
  - SAD Poprad, a. s.
  - Bus KARPATY, s. r. o.
  - SAD Humenné, a. s.
- mestskú autobusovú dopravu:
  - DPMK, a. s.
  - DPMP, a. s.

Na základe analýzy prepravných poriadkov je možné konštatovať, že dopravcovia zabezpečujúci prímestskú autobusovú dopravu v Košickom samosprávnom kraji používajú rovnaký prepravný poriadok s názvom: Prepravný poriadok prímestskej autobusovej dopravy v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja. V používaných prepravných poriadkoch sú rozdiely najmä v nasledujúcich častiach:

- základné ustanovenia - Pri porovnaní prepravných poriadkov je nutné konštatovať, že okrem pojmu základné ustanovenia sa používa aj pojem „Úvodné ustanovenia“ alebo „Úvod“. Vo všetkých prípadoch ide o definovanie dôvodu vydania prepravného poriadku;
- základné pojmy - Pri analýze prepravných poriadkov je nutné konštatovať, že nie všetky prepravné poriadky majú definované základné pojmy, prípadne existuje výrazný rozdiel v rozsahu definovaných základných pojmov. Taktiež existuje rozdiel medzi definíciami v prepravnom poriadku ZSSK a v prepravnom poriadku pre prímestskú autobusovú dopravu v KSK. Najväčšie rozdiely možno badať v oblasti spoplatnenej prepravy batožiny a v názve úhrad, ktoré má platiť cestujúci dopravcovia za porušenie ustanovení prepravného poriadku a tarify.

- povinnosti dopravcu - vo všetkých prepravných poriadkoch sú upravené povinnosti dopravcu. Prepravné poriadky uvádzajú povinnosti dopravcu priamo definované všeobecne záväznými právnymi predpismi. Z povinností, ku ktorým sa dopravcovia zaväzujú nad rámec týchto povinností možno uviesť:
  - povinnosť vydať potvrdenie o meškaní spoja - potvrdenie vydávajú dopravcovia DPMK, DPMP, eurobus, Arriva Michalovce, SAD Humenné, SAD Poprad, Bus KARPATY a ZSSK. Dopravcovia vydávajú potvrdenie vo svojom sídle, resp. aj v cieľovej, nácestnej (eurobus, Arriva Michalovce) a východiskovej zastávke (eurobus, Arriva Michalovce, SAD Humenné),
  - informačné povinnosti - Dopravcovia DPMP a SAD Humenné sa zaviazali informovať vhodným spôsobom verejnosť o zrušení linky, alebo o zmene jej trasy, o zmene cestovného poriadku a tarify, prípadne o iných zmenách na linke pravidelnej dopravy, ktoré sú dôležité vo verejnom záujme, a to už najmenej 15 dní vopred. Dopravcovia poskytujúci dopravné služby podľa PP PAD v KSK a SAD Prešov musia desať dní vopred okrem informovania o zmene cestovného poriadku informovať aj o iných známych zmenách.
- práva dopravcu - Všetky analyzované prepravné poriadky obsahujú ustanovenie upravujúce práva dopravcu, ktoré vychádzajú z ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov. Dopravcovia Bus KARPATY, eurobus a Arriva Michalovce môžu osoby mladšie ako 15 rokov vylúčiť z prepravy len v obvode obce.
- povinnosti cestujúceho - Analyzované prepravné poriadky stanovujú rozdielne povinnosti cestujúcich nad rámec všeobecne záväzných právnych predpisov. Ide najmä o povinnosť cestujúceho vyčkať na privolaných príslušníkov Policajného zboru a preukázať im totožnosť na účely vymáhania rôznych úhrad, resp. náhrady škody alebo priamo zodpovednému zamestnancovi preukázať svoju totožnosť.
- práva cestujúceho - niektorí dopravcovia dávajú vybraným skupinám cestujúcich právo na prednostnú prepravu. Okrem osôb so zdravotným postihnutím, osôb so psom so špeciálnym výcvikom alebo cestujúcich so zníženou pohyblivosťou, dopravcovia eurobus a Arriva Michalovce, DPMK vyhradili miesta aj pre tehotné ženy, resp. cestujúcich s malými deťmi na rukách. Cestujúci, ktorí majú právo na použitie vyhradených miest majú vždy právo na prepravu a nárok na miesto na sedenie, pokiaľ nie je vozidlo plne obsadené. Niektorí dopravcovia si okrem týchto cestujúcich vyhradili prednostne prijať na prepravu:
  - cestujúcich do vzdialenejších zastávok alebo miest, do ktorých nie je spojenie iným verejným hromadným prostriedkom (eurobus, Arriva Michalovce, Bus KARPATY, SAD Humenné),
  - cestujúcich, ktorí si vopred zaobstarali platný cestovný lístok (Bus KARPATY, SAD Humenné),
  - cestujúcich patriacich ku skupine, ktorej cestovný poriadok umožňuje prednostnú prepravu (Bus KARPATY),
  - cestujúcich, ktorí preukážu vážne dôvody pre prednostné prijatie na prepravu (Bus KARPATY, SAD Humenné).

Prepravné poriadky ďalej stanovujú rozdielne ustanovenia v týchto oblastiach:

- preprava detí do šesť rokov, osôb so zníženou pohyblivosťou a zdravotne postihnutých osôb,

- preprava vecí,
- meškanie alebo nevykonanie spoja.

4 Analýza prepravného poriadku vo funkčnom integrovanom systéme v zahraničí

Funkčný integrovaný systém hromadnej osobnej dopravy v porovnateľných podmienkach s Košickým samosprávnym krajom najmä z hľadiska právnych požiadaviek ale aj územia je možné považovať Juhomoravský kraj.

Prepravný poriadok IDS JMK z hľadiska štruktúry, pri porovnaní s analyzovanými prepravnými poriadkami vo východnom funkčnom regióne sa odlišuje najmä v ustanoveniach, ktoré sú dané odlišnými požiadavkami slovenskej a českej právnej úpravy:

- zodpovednosť za škodu v prípade, že sa preprava nevykonala včas, sa podľa českej právnej úpravy premlčuje, zatiaľ čo podľa súčasnej slovenskej právnej úpravy dochádza po šiestich mesiacoch od vzniku škody k preklúzií, t. j. zániku práva,
- povinnosť dopravcu uzavrieť prepravnú zmluvu aj na úsek celoštátnej a regionálnej dráhy, t. j. železničnej dráhy, prevádzkovanvej iným dopravcom v Českej republike,
- v českej právnej úprave je uzákonená povinnosť cestujúceho nasledovať oprávnenú osobu dopravcu na pracovisko verejnej správy, alebo počkať na mieste na osobu oprávnenú zistiť totožnosť osôb v prípade, ak cestujúci nemá platný cestovný doklad, odmietne na mieste zaplatiť prirážku, alebo poskytnúť osobné údaje potrebné na jej vymáhanie,
- v českom právnom poriadku existuje úprava prirážky za iné porušenie prepravného poriadku ako jazdu bez platného cestovného dokladu a určenie jej maximálnej výšky.

5 Návrh štruktúry prepravného poriadku

Návrh spoločného prepravného poriadku funkčného regiónu Východné Slovensko je spracovaný v rámci projektu Prepravný-tarifný systém IDS KSK a štúdia realizovateľnosti tarifno-informačného zabezpečenia IDS. Prepravný poriadok má štruktúru:

- základné ustanovenia,
- základné pojmy,
- rozsah dopravy,
- podmienky uzavretia prepravnej zmluvy,
- všeobecné povinnosti dopravcu,
- základné povinnosti dopravcu v pravidelnej doprave,
- ďalšie povinnosti dopravcu,
- oprávnenia dopravcu voči cestujúcemu,
- zodpovednosť dopravcu voči cestujúcemu,
- práva cestujúceho,
- dôvody a podmienky vrátenia cestovného,
- osobitné práva niektorých cestujúcich,
- povinnosti cestujúceho,
- vylúčenie osoby z prepravy,
- vzťahy cestujúceho a členov osádky vozidla,

- kontrola cestovných lístkov v pravidelnej doprave,
- preprava batožiny cestujúceho,
- preprava živých spoločenských zvierat,
- veci vylúčené z prepravy,
- veci, preprava ktorých je dovolená za určitých podmienok,
- prehliadka podozrivej veci alebo opustenej batožiny,
- nájdené veci,
- mimoriadne udalosti počas prepravy,
- reklamačný poriadok,
- tarifa,
- záverečné ustanovenia.

6 Záver

Pre fungujúci systém integrovanej dopravy je nevyhnutné, aby všetci dopravcovia vykonávali prepravu v zmysle jedného prepravného poriadku. Z pohľadu cestujúceho je neprijateľné, aby u každého dopravcu zapojeného do IDS platil iný prepravný poriadok. V prípade prebratia jednotného prepravného poriadku existujú nasledujúce možnosti:

- Autobusová doprava - podľa v súčasnosti platných zmlúv uzatvorených medzi KSK a dopravcami autobusovej dopravy nie je súčasťou zmluvy vzor prepravného poriadku, podľa ktorého musí dopravca vykonávať prepravy. V zmluvách uzatvorených s SAD Michalovce (Arriva Michalovce) a. s. a eurobus, a. s. je vo vzťahu k prepravnému poriadku ustanovené:
  - definície pojmov: „Prepravná povinnosť - dopravca je povinný vykonať prepravu, ak sú splnené podmienky podľa prepravného poriadku a umožňujú to prepravné podmienky, najmä technický stav, obsaditeľnosť alebo využiteľnosť vozidla a spôsobilosť vodiča a nebránia tomu príčiny, ktoré nemožno odvrátiť (§ 4 ods. 2 zákona).“,
  - povinnosti dopravcu: „Doprovca je povinný vykonávať vo verejnom záujme dopravné služby, vyhovujúce základným požiadavkám plynulosti, pravidelnosti, kapacity a kvality podľa platnej legislatívy, nevyhnutné služby súvisiace s verejnou prepravou osôb a pri stanovených prepravných podmienkach podľa prepravného poriadku a schváleného cestovného poriadku na príslušný rok.“
  - Pri cestovnom poriadku je uvedené „schváleného“, avšak vypracovanie prepravného poriadku je ponechané v zmluve na dopravcu.
- Mestská doprava - podľa zmluvy o službách v mestskej hromadnej doprave v Košiciach uzatvorenej medzi obstarávateľom dopravnej obslužnosti mestom Košice a DPMK, a.s. je súčasťou zmluvy v prílohe č. 2 aj znenie prepravného poriadku. Zmluva je platná do 31. 12. 2023.
- Železničná doprava - v železničnej doprave je v zmluve o dopravných službách vo verejnom záujme v prílohe č. 6 uvedené, že prepravné podmienky upravuje okrem vymenovaných platných právnych predpisov aj Prepravný poriadok Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s., avšak samotný prepravný poriadok nie je súčasťou zmluvy.

Príspevok bol vypracovaný s podporou projektu: MŠVVŠ SR VEGA č. 1/0320/14 POLIAK, M.:
Zvyšovanie bezpečnosti cestnej dopravy prostredníctvom podpory hromadnej prepravy
cestujúcich.

Informácia o autorovi

doc. Ing. Miloš Poliak, PhD. – prodekan pre vzdelávanie na Fakulte prevádzky a ekonomiky
dopravy a spojov Žilinskej univerzity v Žiline, zameranie Dopravné služby, Univerzitná 1,
010 26 Žilina, SR, milos.poliak@fpedas.uniza.sk

Ing. Peter Varjan – interný doktorand na Fakulte prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov
Žilinskej univerzity v Žiline, zameranie Dopravné služby, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, SR,
peter.varjan@fpedas.uniza.sk